

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การติดเชื้อในโรงพยาบาลของระบบทางเดินหายใจ โดยเฉพาะระบบทางเดินหายใจส่วนล่างเป็นการติดเชื้อในโรงพยาบาลที่พบได้บ่อยทุกโรงพยาบาลทั่วประเทศ (สมหวัง คำนชัยวิจิตร และ อรรถ นานา, 2539) จากการศึกษาการติดเชื้อในโรงพยาบาลแห่งชาติ (National Nosocomial Infection Study) ประเทศ สหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 1990-1992 พบว่ามีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนล่างมากเป็นอันดับ 2 คือร้อยละ 15 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด (Emori & Gaynes, 1993; Tablan et al., 1994) ในประเทศไทยจากการสำรวจความชุกทั่วประเทศเมื่อ พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2541 พบการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนล่างมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 20.1 และ 28.4 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมดตามลำดับ (Danchaivijitr, Tongtrakool, & Chokloikaew, 1995; Danchaivijitr et al., 1998) นอกจากนี้การศึกษาในหลายโรงพยาบาลก็พบการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนล่างมากเป็นอันดับหนึ่งเช่นกัน เช่น การศึกษาการเฝ้าระวังที่หอผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรมของโรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี พบการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนล่างร้อยละ 51.03 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด (ลักษณะ ชุตีชีวานันท์, 2538) และที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่จากการสำรวจความชุกในปี พ.ศ. 2541 พบการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนล่างเป็นอันดับหนึ่งเช่นกัน โดยมีการติดเชื้อร้อยละ 40 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด (คณะอนุกรรมการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่, 2541)

การติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนล่างที่สำคัญคือ ปอดอักเสบ (pneumonia) เนื่องจากพบมากเป็นอันดับหนึ่งของการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจส่วนล่างทั้งหมด คือร้อยละ 74.8 (Kampf, Wischnewski, Schulgen, Schumacher, & Daschner, 1998) จากการศึกษาในหอผู้ป่วยหนัก 1,417 หอผู้ป่วยในโรงพยาบาลของ 14 ประเทศในยุโรปพบผู้ป่วยเกิดปอดอักเสบมากเป็นอันดับหนึ่งร้อยละ 46.9 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด (Vincent et al., 1996) โดยผู้ป่วยในหออภิบาลมีโอกาสดังกล่าวได้ร้อยละ 10-25 (Craven & Steger, 1995) และอัตราการเกิดสูงกว่า

หอผู้ป่วยทั่วไป 10-20 เท่า (Craven & Steger, 1997) เนื่องจากมีปัจจัยส่งเสริมคือการใช้อุปกรณ์สอดใส่เข้าไปในร่างกายที่สำคัญคือ เครื่องช่วยหายใจและท่อช่วยหายใจ การใช้อุปกรณ์เหล่านี้จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการติดเชื้อมากขึ้น (George, 1993) เนื่องจากการใช้เครื่องช่วยหายใจและการใส่ท่อช่วยหายใจทำให้กลไกการป้องกันตัวในการกำจัดเชื้อโรคของระบบทางเดินหายใจถูกรบกวนและทำหน้าที่ได้ลดลง (ผ่องพรรณ อรุณแสง, 2535) โดยพบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยเครื่องช่วยหายใจทำให้เกิดปอดอักเสบสูงกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการรักษาด้วยเครื่องช่วยหายใจ 6-9 เท่า (Fayon et al., 1997; Salemi, Morgan, Kelleghan, & Hiebert-Crape, 1993)

การติดเชื้อที่ปอดจากการใช้เครื่องช่วยหายใจหรือปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ (ventilator-associated pneumonia) (Coalson, 1995) พบในหอผู้ป่วยหนักมากที่สุด (Kampf et al., 1998) จากการศึกษาในต่างประเทศหลายๆ แห่งพบการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจร้อยละ 14.8-25.2 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด หรือ 20.5 ครั้งต่อ 1000 วันที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ (George et al., 1998; Kollef et al., 1997; Memish, Cunningham, Oni, & Djazmati, 2000) และในหอผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรมที่ให้การรักษาผู้ป่วยอายุ 1 เดือน ถึง 18 ปี พบ 4.7 ครั้งต่อ 1000 วันที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ (Jarvis, et al, 1991) ส่วนประเทศไทยมีการศึกษาที่โรงพยาบาลน่าน จากการเฝ้าระวังพบการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจร้อยละ 7.5 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด (Thanamee, Sujaritjan, Techasena, 1995) ส่วนการเฝ้าระวังที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์พบการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจร้อยละ 33.64 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด (วิศิษฐ์ อุดมพาณิชย์, 2536) และจากการเฝ้าระวังของหอผู้ป่วยอภิบาลกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พบการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วยมากเป็นอันดับหนึ่งถึงร้อยละ 60 ของการติดเชื้อ ในโรงพยาบาลทั้งหมด (คณะกรรมการควบคุมโรคติดเชื้อ งานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์, 2540; 2541)

ปอดอักเสบเป็นปัญหาที่สำคัญส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยได้รับความทุกข์ทรมานเนื่องจากการเจ็บป่วยที่นานขึ้น รุนแรงขึ้น และเป็นสาเหตุทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต ดังการศึกษาพบว่าเมื่อผู้ป่วยเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจจะมีอัตราการตายร้อยละ 42.0-54.2 (Fayon, Chastre, Hance, Montravers, Novora, & Gibert, 1993; Rello et al., 1991) การติดเชื้อที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ป่วยต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลนานขึ้นและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ดังการศึกษาที่พาปาเซียนและคณะ (Papazian et al., 1996) ได้ศึกษาผลกระทบของการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจพบว่าผู้ป่วยต้องอยู่ในหอผู้ป่วยหนักนานขึ้น 8 วัน ระยะเวลาที่ใช้เครื่องช่วยหายใจนานขึ้น 6 วันและเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น 7,752 เหรียญสหรัฐต่อผู้ป่วย 1 ราย ส่วนประเทศไทยจากการศึกษาของสุทธิดา จีนอุดมพงศ์, สุพัตรา พงษ์ศักดิ์, ศรีเพ็ญ เจริญภูมิ, อรวรรณ

โกเนตรสุวรรณ และสายทิพย์ วงศ์ขิม (2534) ที่โรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี พบว่าผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาด้วยภาวะกล้ามเนื้ออ่อนแรง (myasthenia gravis) และมีการใช้เครื่องช่วยหายใจเกิดปอดอักเสบจากการติดเชื้อในโรงพยาบาล 2 ครั้ง สูญเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเป็นเงิน 198,346 บาทต่อ 4 เดือน หรือประมาณ 1,653 ต่อวันเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะยาด้านจุลชีพ 87,630 บาท นอกจากนี้ยังมีผลกระทบอื่นๆ ได้แก่ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากผู้ป่วยขาดงาน ค่าใช้จ่ายของญาติในการดูแล และ โรงพยาบาลรับผู้ป่วยได้น้อยลง เป็นต้น

ในทางระบาดวิทยาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการเกิดโรค ได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคคล ปัจจัยทางด้านเชื้อก่อโรค และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ในภาวะปกติจะเกิดความสมดุลระหว่างปัจจัยทั้งสามทำให้ไม่มีโรคเกิดขึ้น แต่ถ้ามีความไม่สมดุลเนื่องจากปัจจัยทั้งสามมีการเปลี่ยนแปลงไปจะทำให้เกิดโรคได้ (ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร, 2538) ปัจจัยทางด้านบุคคลที่สำคัญ คือ ความแข็งแรงหรือภูมิคุ้มกันโรคของบุคคลนั้นๆ โรคติดเชื้อในโรงพยาบาลพบได้มากในผู้ป่วยที่มีภูมิคุ้มกันโรคต่ำ เช่น เด็กเล็กที่ภูมิคุ้มกันยังไม่เต็มที่ ส่วนปัจจัยทางด้านเชื้อก่อโรค คือ เชื้อโรคที่เป็นสาเหตุของโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเชื้อประจำถิ่น (normal flora) หรือเชื้อที่พบบนร่างกายผู้ป่วยเอง (colonization) เช่น *Staphylococcus aureus* และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมครอบคลุมถึง อาคาร สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ บุคลากรในโรงพยาบาล ถ้าสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลสกปรกโอกาสที่เชื้อโรคจะเข้าสู่ผู้ป่วยย่อมมีมาก ทำให้ผู้ป่วยเสี่ยงต่อการติดเชื้อมากขึ้น (สมหวัง คำนัชยวิจิตร, 2539) ซึ่งปัจจัยทั้งสามปัจจัยนี้มีผลต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจที่ได้จากการศึกษาหลายๆการศึกษาในต่างประเทศในผู้ป่วยผู้ใหญ่สามารถแบ่งออกได้เป็น ปัจจัยทางด้านบุคคล ได้แก่ อายุ ภาวะเจ็บป่วยเดิมของผู้ป่วย ความล้มเหลวของระบบต่างๆ ของร่างกาย คือ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบประสาท ระบบเลือดและระบบไต และ ปัจจัยในด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระยะเวลาของการใช้เครื่องช่วยหายใจ การเคยได้รับยาต้านจุลชีพ การใส่และได้รับอาหารทางสายให้อาหาร การใส่ท่อช่วยหายใจซ้ำ และ ระยะเวลาที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยอภิบาล (Kollef, 1993; Salemi, Morgan, Kelleghan, & Hiebert-Crape, 1993; Torres et al., 1995; Fayon, Tucci et al., 1997; Cook et al., 1998)

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เป็นโรงพยาบาลสังกัดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นโรงพยาบาลขนาด 1,800 เตียงให้บริการรักษาผู้ป่วยทั้งที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงในเขตภาคเหนือ งานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์แบ่งออกเป็น 11 หอผู้ป่วย หอผู้ป่วยที่ดูแลผู้ป่วยเด็กที่ใช้เครื่องช่วยหายใจคือหอผู้ป่วยอภิบาลกุมารเวชกรรมซึ่งได้แก่ หอผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรม และหอผู้ป่วยฉุกเฉินกุมารเวชกรรม 1 ในปี พ.ศ. 2541 มีผู้ป่วย

เด็กเข้ารับการรักษาในงานการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์จำนวน 3,997 ราย (หน่วยเวชระเบียน, 2541) ในจำนวนนี้มีผู้ป่วยเด็กที่ต้องเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยอภิบาลกุมารเวชกรรมเป็นจำนวน 408 ราย สำหรับหอผู้ป่วยอภิบาลกุมารเวชกรรมเป็นหอผู้ป่วยซึ่งรับผู้ป่วยอายุตั้งแต่ 1 เดือนถึง 15 ปี ส่วนใหญ่เป็นโรคเกี่ยวกับระบบหัวใจมากที่สุด รองลงมาคือ ระบบประสาท และระบบทางเดินหายใจตามลำดับและมักมีปัญหาในระบบทางเดินหายใจล้มเหลวต้องได้รับการรักษาด้วยเครื่องช่วยหายใจ ระบบทางเดินหายใจในเด็กมีความแตกต่างกับผู้ใหญ่ คือ ระบบภูมิคุ้มกันยังเจริญไม่เต็มที่ และโครงสร้างของระบบทางเดินหายใจ เช่น กล่องเสียง (larynx) และช่องสายเสียง (glottis) จะอยู่ในตำแหน่งสูงกว่าในผู้ใหญ่ทำให้เสียงต่อการสูดสำลักซึ่งนำไปสู่ภาวะปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ (Ball & Bindler, 1995; Rathlev, 1997)

เนื่องจากความแตกต่างทางด้านโครงสร้างของร่างกาย ขนาดของเด็กและผู้ใหญ่ ตลอดจนความแตกต่างด้านมาตรฐานการดูแลผู้ป่วย จึงอาจทำให้ปัจจัยที่ทำให้เกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจระหว่างผู้ป่วยผู้ใหญ่และผู้ป่วยเด็กต่างกัน นอกจากนี้ในประเทศไทยจากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษาเรื่องปัจจัยเสี่ยงของปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยเด็ก แต่ได้มีการนำเอาผลการศึกษาในผู้ใหญ่มาประยุกต์ใช้กับเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจในเด็ก คือ ปัจจัยในด้านบุคคล ได้แก่ อายุ ภาวะเจ็บป่วยเดิมของผู้ป่วย ความล้มเหลวของระบบต่างๆของร่างกาย และปัจจัยในด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาที่ทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำ ระยะเวลาของการใช้เครื่องช่วยหายใจ การใส่ท่อช่วยหายใจซ้ำ การใส่และได้รับอาหารทางสายให้อาหาร การเคยได้รับยาต้านจุลชีพ และระยะเวลาที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ สำหรับปัจจัยทางด้านเชื้อโรคผู้วิจัยไม่ได้ทำการศึกษาเนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาในหลายโรงพยาบาลเชื้อโรคที่พบมักเป็นเชื้อคล้ายๆกัน เช่น *Pseudomonas aeruginosa* ซึ่งไม่สามารถไปปรับเปลี่ยนตัวเชื้อโรคได้และตามหลักกระบวนทัศน์ของโรคมืองค์ประกอบคือ บุคคล เชื้อโรคและสิ่งแวดล้อมถ้าสามารถควบคุมองค์ประกอบในด้าน บุคคล และสิ่งแวดล้อมได้องค์ประกอบด้านเชื้อโรคจะมีผลน้อยจึงไม่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ การทราบถึงปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยเด็กจะเป็นข้อมูลย้อนกลับให้พยาบาลได้กำหนดแนวทางการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลของปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจในหอผู้ป่วยอภิบาลกุมารเวชกรรมที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุบัติการณ์การเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ ในหออภิบาลกุมารเวชกรรม
2. เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ ในหออภิบาลกุมารเวชกรรม ได้แก่ อายุน้อยกว่า 8 ปี ภาวะเจ็บป่วยเดิมของผู้ป่วย ได้แก่ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง และกลุ่มอาการหายใจลำบากเฉียบพลัน ความล้มเหลวของระบบต่างๆ ของร่างกาย การรักษาที่ทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำ ระยะเวลาของการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่า 5 วัน การใส่ท่อช่วยหายใจซ้ำ การใส่และได้รับอาหารทางสายให้อาหาร การได้รับยาต้านจุลชีพมาก่อน และระยะเวลาที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยอภิบาลกุมารเวชกรรมมากกว่า 10 วัน

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้ป่วยอายุน้อยกว่า 8 ปีมีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า 8 ปี
2. ผู้ป่วยที่มีภาวะเจ็บป่วยเดิม ได้แก่ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง และ กลุ่มอาการหายใจลำบากเฉียบพลันมีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่ไม่มีภาวะเจ็บป่วยเดิม
3. ผู้ป่วยที่มีความล้มเหลวของระบบต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบประสาท ระบบทางเดินหายใจ ระบบเลือดและระบบไต มีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่มีระบบต่างๆ ของร่างกายทำงานได้ตามปกติ
4. ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาที่ทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำมีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการรักษาที่ทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำ
5. ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่า 5 วันมีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้เครื่องช่วยหายใจน้อยกว่า 5 วัน
6. ผู้ป่วยที่ใส่ท่อช่วยหายใจซ้ำมีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้ใส่ท่อช่วยหายใจซ้ำ
7. ผู้ป่วยที่ใส่และได้รับอาหารทางสายให้อาหาร มีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่ใส่แต่ไม่ได้รับอาหารทางสายให้อาหาร

8. ผู้ป่วยที่ได้รับยาต้านจุลชีพมาก่อนมีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับยาต้านจุลชีพมาก่อน

9. ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรมเป็นระยะเวลามากกว่า 10 วันมีความเสี่ยงต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่าผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรมเป็นระยเวลาน้อยกว่า 10 วัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (analytic study) แบบไปข้างหน้า (Case control analysis nested in a cohort) เพื่อหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ โดยศึกษาในผู้ป่วยที่ได้รับการใช้เครื่องช่วยหายใจชนิดที่ควบคุมด้วยความดันบวกมาแล้วอย่างน้อย 48 ชั่วโมงและเป็นผู้ป่วยเด็กอายุ 1 เดือน ถึง 15 ปีที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. 2543 ถึงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2543

นิยามศัพท์

ปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ หมายถึง การติดเชื้อที่ปอดในผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ โดยก่อนใช้เครื่องช่วยหายใจผู้ป่วยไม่มีอาการและอาการแสดงหรืออยู่ในระยะพักตัวของการติดเชื้อที่ปอด การติดเชื้อจะเกิดขึ้นภายหลังการใช้เครื่องช่วยหายใจอย่างน้อย 48 ชั่วโมงวินิจฉัยโดยใช้เกณฑ์การวินิจฉัยของ ฟลานาแกน (Flanagan, 1999) ประกอบด้วย อุณหภูมิ ปริมาณเม็ดเลือดขาว ปริมาณและลักษณะของเสมหะ อัตราส่วนของระดับความดันออกซิเจนในเลือดแดง (PaO_2) และความเข้มข้นของออกซิเจนที่ได้รับ และ ลักษณะภาพถ่ายรังสีทรวงอก

ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปอดอักเสบ หมายถึง สาเหตุที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ ได้แก่ ระยะเวลาของการใช้เครื่องช่วยหายใจ การเคยได้รับยาต้านจุลชีพมาก่อน การใส่และได้รับอาหารทางสายให้อาหาร ระยะเวลาที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรม ภาวะเจ็บป่วยเดิมของผู้ป่วย การใส่ท่อช่วยหายใจซ้ำ อายุ ความล้มเหลวของระบบต่างๆของร่างกาย และ การได้รับการรักษาที่ทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำ

อายุ หมายถึง จำนวนเต็มเดือนของอายุผู้ป่วยนับตั้งแต่เกิดจนถึงวันที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

ภาวะเจ็บป่วยเดิมของผู้ป่วย หมายถึง การเจ็บป่วยที่ผู้ป่วยเป็นอยู่ก่อนการเกิดปอดอักเสบจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ ได้แก่ ผู้ป่วยที่มีโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง และ กลุ่มอาการหายใจลำบากเฉียบพลัน

การรักษาที่ทำให้ภูมิต้านทานต่ำ หมายถึง การได้รับยากดภูมิคุ้มกัน และการได้รับการรักษาด้วยเคมีบำบัด

ความล้มเหลวของระบบต่างๆ ของร่างกาย หมายถึง ภาวะที่ระบบต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินหายใจ ระบบประสาท ระบบเลือด และ ระบบไต ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ ประเมินโดยใช้เกณฑ์ของ วิลกินสัน พอลแล็ค รุททิแมน กลาส และเยห์ (Willkinson, Pollack, Ruttiman, Glass, & Yeh, 1986)

ระยะเวลาของการใช้เครื่องช่วยหายใจ หมายถึง ช่วงเวลานับตั้งแต่วันที่ผู้ป่วยเริ่มใช้เครื่องช่วยหายใจจนถึงวันที่เลิกใช้เครื่องช่วยหายใจในผู้ป่วยที่ไม่เกิดปอดอักเสบ หรือช่วงเวลานับตั้งแต่วันที่ผู้ป่วยเริ่มใช้เครื่องช่วยหายใจจนถึงวันที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยที่เกิดปอดอักเสบ

การใส่ท่อช่วยหายใจซ้ำ หมายถึง การใส่ท่อช่วยหายใจใหม่เนื่องจาก ท่อช่วยหายใจเดิมหลุดหรือผู้ป่วยดึงท่อช่วยหายใจหรือมีเสมหะอุดตันในท่อช่วยหายใจหรือมีการหย่าเครื่องช่วยหายใจ

การใส่สายให้อาหาร หมายถึง ผู้ป่วยได้รับการใส่สายให้อาหารผ่านทางจมูกเข้าสู่หลอดอาหารจนถึงกระเพาะอาหารคาไว้เพื่อให้อาหาร

การได้รับอาหารทางสายให้อาหาร หมายถึง การได้รับนมหรืออาหารเหลวโดยผ่านทางสายให้อาหาร

การเคยได้รับยาต้านจุลชีพ หมายถึง การได้รับยาต้านจุลชีพทางหลอดเลือดดำมานานกว่า 24 ชั่วโมงก่อนเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยอภิบาลกุมารเวชกรรม

ระยะเวลาที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรม หมายถึง ช่วงเวลานับตั้งแต่วันที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรมจนถึงวันที่ย้ายออกจากหออภิบาลกุมารเวชกรรมในผู้ป่วยที่ไม่เกิดปอดอักเสบ หรือช่วงเวลานับตั้งแต่วันที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรมจนถึงวันที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยที่เกิดปอดอักเสบ

หอสมุดกุมารเวชกรรม หมายถึง หอผู้ป่วยที่ให้การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยเด็กอายุ ตั้งแต่ 1 เดือน ถึง 15 ปี ซึ่งอยู่ในภาวะวิกฤตและเป็นผู้ป่วยที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดตลอด 24 ชั่วโมง โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นพิเศษ และมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษในการดูแลรักษาเพื่อช่วยชีวิต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง หอผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรม และหอผู้ป่วยฉุกเฉินกุมารเวชกรรม 1 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University